

Laan van Hoogwolde 1, woonhuis

Adres	Laan van Hoogwolde 1
Postcode	F 11002
Kadastraal nummer	2243 CA
Naam	Rapershout
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	2
Benoeming onderdelen complex	Woonhuis; erfafscheiding; tuinelementen
Oorspronkelijke functie	Wonen; erfscheiding; tuinelement
Datering/Bouwjaar	1930

Omvang bescherming

De bescherming betreft het WOONHUIS en bijbehorende ERFAFSCHEIDING en aan het huis verbonden TUINELEMENTEN die de overgang naar tuin vormen en een losstaand element ten noordoosten van het huis.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering, alsmede voor wat betreft het ontwerp van Kho Liang Ie.

Inleiding

In 1930 ontwierp architect H. Wouda voor W.C. Mees een landhuis op een voormalige terrein van de historische buitenplaats Oud Wassenaar. De bouw wordt herinnert door de eerste steen bij de hoofdentree met daarop de tekst: "Steen gelegd door Ernestine Mees 31 mei 1930". Ernestine Adriana was Mees' vijfde dochter, geboren in 1925. Bij de bouw werd de bestaande tuinaanleg in landschappelijke stijl gerespecteerd. Zo werd er ook gebruik gemaakt van de hoogteverschillen in het terrein. De erfafscheiding bestaat behalve uit gemetselde muren uit dubbele, ijzeren draaihekken bij de auto-oprit en een enkel draaihek bij de voetgangersentree, die volgens mondelinge overlevering ontworpen zijn door Piet Mondriaan.

De manier waarop de overgang van het huis naar de tuin is vormgegeven is typerend voor de bouwtijd en passend binnen de gangbare Nieuw Architectonische tuinstijl aangelegd. Het zijn integraal, door Wouda vormgegeven elementen. Hiertoe behoren de terrassen, keermuren en trappen, en tevens de gemetselde bloembakken. Bij deze stijl, die in het Interbellum gangbaar was, wordt veel aandacht besteed aan de overgang van het huis naar de tuin, waarbij geleidelijk van binnen, naar semi-binnen (erkers, veranda's, pergola's), naar een stenig buiten (terras) en vervolgens (via trappen) naar de tuin overgegaan wordt. De architectonische relatie tussen binnen en buiten en het 'buiten-binnen-zijn' is belangrijk voor het ontwerp van het huis en één van de

Redengevende beschrijving gemeentelijk monument

kenmerkende kenmerken van het huis. Het inpandige balkon op de verdieping op de zuidwesthoek met vrij overkragend dak is ook aspect van het 'binnen-buiten-zijn'. In 1970 werd het pand uitgebreid met een garage aan de achterzijde ter plaatse van het souterrain met dakterras erboven en de bouw van een serre ter plaatse van een bestaand terras. Deze wijzigingen zijn getekend door het bureau Apon, Van den Berg, Ter Braak, Tromp uit Rotterdam. Ook vond een ingrijpende wijziging plaats van het interieur, waarbij met name de begane grondverdieping veranderd werd. Het woongedeelte werd één grote ongedeelde ruimte met centraal daarin de haard. Hierbij werd ook de bordestrap vervangen door een spiltrap en de voordeur vernieuwd. Het interieurontwerp was van interieurarchitect Kho Liang Ie en wordt vanwege de hoge kwaliteit positief gewaardeerd. In 1988 hebben nog enkele ondergeschikte wijzigingen plaatsgevonden.

Over de opdrachtgever

Meester in de rechten Willem Cornelis Mees (1882-1970) was afkomstig uit een vooraanstaand Rotterdams bankiersgeslacht. Zijn grootvader was mr. W.C. Mees, die lange tijd president van De Nederlandsche Bank was. Na korte tijd als advocaat en procureur werkzaam te zijn geweest werd hij in 1912 directeur van de nieuwe N.V. Rotterdamsche Scheepshypotheekbank. Een jaar later werd hij benoemd tot secretaris van het College van curatoren van de Nederlandse Handelshogeschool eveneens te Rotterdam, en in 1928 tot curator van de hogeschool. Daarnaast bezat Mees talrijke en sterk verschillende nevenfuncties. Zo was hij sinds de oprichting in 1918 lange tijd voorzitter van het bestuur van de Stichting Volksuniversiteit in de havenstad en van het hoofdbestuur van de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, maar ook voorzitter van het bestuur van de stichting 'Geslacht Mees' en lid van de raad van bestuur van de NV De Beurs van Koophandel. Hij is ook een van de stichters eind jaren twintig van de 20ste eeuw van de beleggingsmaatschappij Rotterdamsch Beleggingsconsortium (Robeco). Vanwege zijn verdiensten werd Mees benoemd tot ridder in de orde van de Nederlandse Leeuw. In 1930 vestigde hij zich vanuit Rotterdam in Wassenaar, waar het buiten wonen veel gefortuneerde Rotterdammers aantrok.

Over de architect

Henk (Hendrik Gerben) Wouda (1885-1946) studeerde beeldende kunst en technische wetenschappen (Rotterdam en Den Haag). Zijn praktische opleiding kreeg hij in de periode 1910-1912 bij de zeer gerenommeerde architect Hendrik Petrus Berlage (1856-1934) van wie hij een groot bewonderaar was. Na zijn tijd bij Berlage vertrok Wouda naar Duitsland waar hij studeerde en werkte. Tijdens de Eerste Wereldoorlog keerde hij naar Nederland terug en vervolgens trad hij in dienst van de firma H. Pander & Zn te Den Haag bij de afdeling Moderne Interieurkunst. In 1920 ontwierp Wouda het interieur voor een villa van architect Dudok en zijn meubelkunst oogstte in de jaren twintig veel waardering. In 1923 ontwierp Wouda zijn eerste woonhuis, namelijk villa De Luifel aan de Wilhelminalaan 3 in De Kieviets; thans gemeentelijk monument. De opdracht kwam van zijn stiefvader. Verschillende opdrachten in Wassenaar volgden, waaronder Van der Oudermeulenlaan 4 (1929, rijksmonument), Vijverweg 11 (1930) en de Laan van Hoogwolde 1 (1930). In 1930 ontwierp hij ook zijn eigen huis met kantoor genaamd Appelhof aan de Berkenlaan 7. Zijn werken behoren tot het Zakelijk Expressionisme, die in de Haagse kringen de Nieuwe Haagse Schoolstijl wordt genoemd en kenmerken zich door de sterke horizontaliteit van kubistische bouwvolumes en horizontale belijning door grote overstekken van de kappen en vensterstroken. Verticale accenten zijn bijvoorbeeld het vormgeven van een brede en hoge schoorsteen als een zelfstandig volume. Het werk is sterk beïnvloed door architecten als Frank Lloyd Wright (zogenaamde Amerikaanse Prairiestijl) en W.M. Dudok en vertoont duidelijke overeenkomsten met het werk van Jan Wils, die bijvoorbeeld het huis op Konijnenlaan 7 ontwierp. In het ontwerp voor Van der Oudermeulenlaan 4 komt het horizontale karakter het meest tot uiting; het hoofdvolume is maar liefst ca. 36 meter lang. Maar ook het meer rechthoekige pand op Laan van Hoogwolde heeft door zijn gevelopbouw en forse dakoverstekken een sterk horizontaal karakter. Wouda wordt ondanks dat hij niet opgeleid is als architect of bouwkundige en slechts een zeer klein oeuvre aan gebouwen heeft achtergelaten, beschouwd als een van de belangrijkste ontwerpers in de stijl van

de Nieuwe Haagse School. In de jaren dertig richtte Wouda zich weer meer op het ontwerpen van interieurs en trad in dienst bij de firma Metz & Co. Ook ontwierp hij scheepsinterieurs.

Over de interieurarchitect

Kho Liang Ie (1927-1975) emigreerde in 1949 vanuit Indonesië naar Nederland. In Amsterdam studeerde hij tussen 1950 en 1954 aan het Instituut voor Kunstnijverheidsonderwijs (IVKNO). In de jaren zestig ging hij werken voor meubelfabrikanten zoals Fristho en Artifort waardoor hij grotere naamsbekendheid kreeg. Ook kreeg zijn bureau meer grootschalige opdrachten, zoals de vormgeving van de hoofd- en vertrekhal van Schiphol (1962-1969). Kho behoort tot een van de eersten in Nederland die kantoorruimten vormgegeven heeft. Zo ontwierp hij kantoorruimten voor het Provinciehuis in Assen (1971) en voor Phonogram International in Baarn (1972). Kho accentueert in zijn ontwerpen met name de sociaal-psychologische voordelen van deze inrichtingsvorm: meer communicatie, meer openheid en afzwakking van hiërarchie.

Zijn ontwerpen kenmerken zich door een voorkeur voor pure lijnen, abstracte vormen en een terughoudendheid in vormgeving. Echter de emotionele en esthetische aspecten tellen in zijn ontwerpen even zwaar als de functionele. Ook het interieur van Rapershout is een representatief voorbeeld van deze ontwerputgangspunten.

Over Oud Wassenaar/Hoogwolde

Kasteel Oud Wassenaar is voortgekomen uit de 18de-eeuwse buitenplaats Hoogwoud of Hoogwolde. Dit buiten werd in 1845 gekocht door Guillaume (Willem) Groen van Prinsterer (1801-1876), een antirevolutionair Nederlands politicus en historicus. Groen van Prinsterer was kabinetssecretaris (1829-1836), lid van de Kamer van Grondwetsherziening (1840) en lid van de Tweede Kamer (1849-1857, 1862-1866). Groen van Prinsterer woonde in Den Haag en bracht tijdens de zomermaanden in Wassenaar door – vanaf 1845 op Oud Wassenaar. In 1870 kocht hij Blankenburg en in 1872 verkocht hij Oud Wassenaar aan Cornelis Jan van der Oudermeulen (1838-1904), stalmeester in buitengewone dienst van Koning Willem III en onder meer hoogheemraad van Rijnland. Van der Oudermeulen liet het bestaande huis afbreken en het huidige 'kasteel' Oud Wassenaar bouwen. Ook de tuin- en parkaanleg liet hij wijzigen, waarbij de vroeg-landschappelijke aanleg door tuinarchitect C.E.A. Petzold getransformeerd werd naar een late landschappelijke aanleg. Na het overlijden van Van der Oudermeulen in 1904 kwam de buitenplaats, samen met het naastgelegen Rust en Vreugd, in handen van Nationaal Grondbezit N.V. en in 1908 van de exploitatiemaatschappij 'Park Groot Haesebroek' onder directie van de architect J.T. Wouters. Het formele gedeelte van de buitenplaats, langs de rechte lanen (Oud Wassenaarseweg, Beukenlaan (nu: Groen van Prinstererlaan) en Lindelaan), werd in de jaren daarna verkaveld tot villapark en bebouwd. De landhuizen aan de zuidoostzijde van de centrale vijverpartij van Oud Wassenaar, namelijk Van der Oudermeulenlaan 20 uit 1920 en Laan van Hoogwolde 1 uit 1930 behoren ook tot deze ontwikkeling.

Stedenbouwkundige aspecten

Het vrijstaande huis ligt met zijn hoofdvolume haaks op de Laan van Hoogwolde. Aan de linkerzijde van het grote perceel bevindt zich een auto-oprit; ter hoogte van de hoofdentree ligt een toegangspad. Rondom ligt een tuin, die doorloopt in de terreinen van Oud Wassenaar. Aan de straat bevindt zich een gemetselde erfafscheiding met stalen hekken.

Architectonische beschrijving¹

Het huis bestaat uit een hoofdvolume van twee bouwlagen met een schildkap en haaks daarop twee nevenvolumes. Zowel aan de zuidoostzijde als op de noordwesthoek bevindt zich een forse

---

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

schoorsteen. De daken zijn uitgevoerd met zeer forse overstekken. Er is gebruik gemaakt van de natuurlijke hoogteverschillen in het terrein; aan de tuinzijde (noordzijde) is er een souterrain. Aan de noordzijde van het westelijke nevenvolume bevindt zich een uitgebouwde entree met een trappartij van de begane grond naar het tuinniveau. Aan het nevenvolume aan de zuidoostzijde bevindt zich een verhoogd terras met trappen naar de tuin. Aan de oostzijde is er nog een terras (deels dichtgezet met een serre).

Bij de hoofdentree ligt een langgerekte stoep met een muur, uitgevoerd als bloembak, erlangs en stoepen om af te dalen naar de tuin. Aan de langsgevel aan de voorzijde zijn ook gemetselde bloembakken gerealiseerd, die overlopen in (de muren van) het terras. Aan de achterzijde is het oorspronkelijke terras deels dichtgezet met een serre, maar deels is nog het terras aanwezig waarbij er ook weer stoepen zijn gemaakt om af te dalen naar de tuin. Doordat de serre letterlijk op het bestaande terras is gebouwd en iets terug ligt, is de basis van gele baksteen en het oorspronkelijke karakter herkenbaar gebleven. Via keermuren, gemetselde plantenbakken en trappen is de overgang naar de lager gelegen tuin vormgegeven.

Het pand is opgetrokken in gele baksteen in Vlaams verband. De daken zijn gedekt met gesmoorde Hollandse pannen. De goten zijn afgetimmerd met hout. De ramen zijn van staal in donkerpaarse kleur en uitgevoerd met bakstenen lekdorpels.

Erfafscheiding

De erfafscheiding bestaat uit gemetselde muren in gele baksteen in Vlaams verband (net als het huis) met een afwerking van stalen buizen. Bij de auto-oprit (links) bevinden zich twee stalen draaihekken in zwart en rood. Bij de voetgangerstoegang bevindt zich een draaihek in zwart en rood. Het draaihek wordt geflankeerd door hoger opgemetselde hekpijlers, afgesloten met zandstenen dekplaten. Deze zijn voorzien van de naam 'Rapers' en 'hout'. De hekpijlers lopen door in keermuren met gemetselde stoepen langs het toegangspad. Dit pad vormt een letterlijke opstap naar de hoofdentree.

Waardstelling

Het woonhuis met erfafscheiding en bijbehorende (tuin)onderdelen is vanwege de cultuurhistorische -, architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en de geschiedenis van Oud Wassenaar in het bijzonder;
- als onderdeel van de villa-ontwikkeling op het voormalige grondgebied van Hoogwolde en Oud Wassenaar langs de Van der Oudermeulenlaan, Oud Wassenaarweg en de Laan van Hoogwolde;
- vanwege de plaats die dit huis inneemt in het oeuvre van de nationaal hoog gewaardeerde ontwerper Henk Wouda;
- vanwege de plaats die dit huis inneemt in het oeuvre van de nationaal hoog gewaardeerde interieurarchitect Kho Liang Ie;
- als representatief voorbeeld van een huis in Nieuwe Haagse Schoolstijl;
- vanwege de redelijk gaaf bewaarde en herkenbaar aanwezige oorspronkelijke hoofdvorm, en voor de bouwtijd en bouwstijl typerende materiaal- en kleurgebruik en detaillering;
- vanwege de vormgeving van de ijzeren hekken in de stijl en kleurstelling van De Stijl;
- vanwege de ruimtelijk-functionele relatie van de elementen van de erfafscheiding met het huis en met de openbare ruimte;
- vanwege de ruimtelijk-functionele relatie van de tuinelementen met het huis;
- vanwege de voor de bouwtijd kenmerkende wijze waarop met stoepen, terrassen, bloembakken, keermuren en trappen de overgang naar de omringende tuin is vormgegeven;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg';
- vanwege de ligging op de (voormalige) terreinen van het als complex historische buitenplaats beschermde Oud Wassenaar en de behouden landschappelijke aanleg daarvan;

- vanwege de beeldondersteunende ligging aan de Laan van Hoogwolde.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 26 juni 2012; www.bonas.nl;

www.archined.nl/nieuws/kho-liang-ie; Monumentenregister RCE;

www.iisg.nl/ondernemers/pdf/pers-0990-02.pdf;

Bewonersvereniging 'De Kieviet', 'Een eeuw Park de Kieviet 1910-2010', 2010;

Kok, G.Chr. , F.A. Arnbak-d'Aulnis de Bourouill, 'Rotterdamse juristen uit 5 eeuwen', 2009, p. 198-208.

Lit, R. van, et.al, 'Jong Monumentaal Wassenaar', 2003;

'Moderne bouwkunst in Wassenaar 1900-1965', 2007, uitgave Comité Open Monumentendag Wassenaar;

Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.

Disclaimer

Deze redengevende omschrijving is door een onafhankelijke adviseur in architectuurhistorie, mevr. drs. M.J.C. Laméris van TasT, projecten voor tastbaar erfgoed, opgesteld. Aan deze omschrijving kunnen geen rechten worden ontleend. Het al dan niet opvolgen van de adviezen/toepassen van de omschrijving en op welke wijze valt geheel onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever c.q. degene die de adviezen opvolgt/de omschrijving gebruikt. Eventuele directe of indirecte gevolgen zijn op geen enkele wijze toerekenbaar aan de adviseur en/of TasT.